

A publication of the Rabbinical College of Australia & New Zealand
 www.rabbinicalcollege.edu.au/Shiurim   shiurim@rabbinicalcollege.edu.au

שבת דף ב' עמוד ב'
אבות תני תולדות לא תני

The גמרא initially suggests that the משנה in שבועות speaks exclusively of הוצאה, and consists of two cases of חיוב and two cases of פטור. The following chart lists all the eight cases of our משנה, with the four cases of הוצאה highlighted. According to the גמרא's current suggestion, the highlighted cases are the ones included in the משנה of שבועות.

Who performed the הנחה?	Who transferred (ריב"א)? רשות	Who performed the עקירה? (רש"י)	CASE	
עני	עני	עני	פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעה"ב	.1
עני	עני	עני	או שנטל מתוכה והוציא	.2
בעל הבית	בעל הבית	בעל הבית	פשט בעה"ב את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני	.3
בעל הבית	בעל הבית	בעל הבית	או שנטל מתוכה והכניס	.4
בעל הבית	עני	עני	פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה	.5
עני	עני	בעל הבית	או שנתן לתוכה והוציא	.6
עני	בעל הבית	בעל הבית	פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה	.7
בעל הבית	בעל הבית	עני	או שנתן לתוכה והכניס	.8

In the first two cases of הוצאה, it is clear who the focus is on – one case focuses on the עני (corresponding to case 2 in the משנה of מסכת שבת), and the other case focuses on the בעל הבית (corresponding to case 3 in the משנה of מסכת שבת). However, we need to clarify who the second two cases of הוצאה focus on.

The גמרא later (on דף ג' ע"א) points out that in each case of פטור, the עני and the בעל הבית are both performing an איסור, as they are both actively participating in the מלאכה. Nevertheless, our משנה

focuses on only one individual – the one who violated the פטור דאתי לידי חיוב חטאת – which is why our משנה regards each of these cases as **one** example of פטור.

The גמרא does not explain what פטור דאתי לידי חיוב חטאת means. רש"י there explains that the focus is on the individual who performed the עקירה. However, רש"י on תוספות rejects his approach. Rather, ריב"א maintains that the focus is on the individual who transferred the object from one רשות to the other.

The specifics of this מחלוקת will be explained on דף ג' עמוד א'. However, one point is relevant now. If the משנה in משנת שבועות is talking exclusively about הוצאה, then according to רש"י, the focus in both cases of פטור is on בעל הבית, for he is the one who performs the עקירה in both of these cases. In a sense, the two cases of פטור do not parallel the two cases of חיוב, one of which focuses on the עני and the other on בעל הבית. According to ריב"א however, one of the two cases of פטור focuses on the עני and the other on בעל הבית, just like the two cases of חיוב. [See previous chart.]

What does רש"י say in our סוגיא? On the one hand, our version of רש"י (in ד"ה מהן לחיוב ומהן לפטור) seems to conform with his explanation in משנה and later on דף ג' עמוד א'. This is primarily evident in the following two phrases:

- ☞ "ויציאות שתים של פטור שתי עקירות של הוצאה" – Here, רש"י explains that the two הוצאות of פטור both refer to the עקירות. This proves that the focus is on בעל הבית, for he is the one who performs the עקירה in both of these cases.
- ☞ "דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו" – Here, רש"י explains why the חכמים forbade the הוצאות of פטור; if we allow someone to perform an עקירה, he may end up doing the הנחה as well. This again proves that the focus is on בעל הבית, for he is the one who performs the עקירה in both of these cases.

On the other hand, תוספות (in ד"ה וכי תימא) cites this דיבור of רש"י as agreeing with ריב"א, and as being inconsistent with what he said in משנה, and on דף ג' עמוד א'. Why do they say this?

Some אחרונים suggest that תוספות must have had a different version of רש"י. Other אחרונים go so far as to suggest that this דיבור of תוספות is merely an erroneous interpolation, and should be deleted².

However, פני יהושע explains that the words עקירה in this רש"י means something different to the usual. The word עקירה literally means to "uproot". Normally, it refers to lifting up the item – uprooting it from the **place** where it lies. However, in this רש"י, the word עקירה refers to transferring the item to another domain – uprooting it from the **domain** in which it lies. The previously quoted phrases are therefore reinterpreted as follows:

- ☞ "ויציאות שתים של פטור שתי עקירות של הוצאה" – Here, רש"י explains that the two הוצאות of פטור both refer to uprooting the item from the **domain** in which it lies.
- ☞ "דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו" – Here, רש"י explains why the חכמים forbade the הוצאות of פטור; if we allow one to uproot the item from the **domain** in which it lies, he may end up doing the הנחה as well. [The פני יהושע posits that when someone transfers an item from the domain in which it lies, we are more concerned about him performing the הנחה than if he merely lifted the item from its place without transferring it across domains.]

¹ See מהרש"א and מהרש"ם.

² See מהרש"ל.

According to the פני יהושע's understanding of רש"י, it emerges that one of the two cases of פטור focuses on the עני and the other on the בעל הבית – in accordance with the ריב"א.

The פני יהושע brings further support for this approach, from an alternate version of רש"י which states: "פשט העני ידו ריקנית לפניו ונתן בעה"ב לתוכה הרי פטור שני של הוצאה של עני". From this quote, it is clear that only one of the two cases of פטור focuses on the בעל הבית, and the other focuses on the עני.

According to this approach, why would רש"י explain the גמרא here in a manner inconsistent with his usual opinion? The פני יהושע answers that throughout the משנה in שבועות, the phrase שהן ארבע שתיים means that two דינים are explicit in the פסוק, and another two דינים are somehow derived from the first two. The result is that one of the derived דינים mirrors one of the explicit דינים, while the other derived דין mirrors the other explicit דין.

If so, by הוצאה too, one of the derived דינים mirrors one of the explicit דינים, while the other derived דין mirrors the other explicit דין. Since one of the explicit דינים of הוצאה speaks of the בעל הבית and the other speaks of the עני, so too, one of the derived דינים of הוצאה must speak of the בעל הבית and the other must speak of the עני. This is only possible if the focus is on the one who transfers across domains, and not on the one who performed the עקירה. Therefore, רש"י here explains the גמרא according to the ריב"א.

[However, the גמרא's current suggestion is ultimately rejected, which is why רש"י ignores this approach at every other stage of the גמרא.]

דומיא דמראות נגעים

The גמרא says that there is a חיוב for all 4 types of מראות נגעים. What exactly is the חיוב?

The גמרא suggests that the משנה in שבועות speaks exclusively of הוצאה, and it teaches two cases of חיוב and two cases of פטור. The גמרא rejects this, because the cases of יציאות השבת were taught alongside the cases of מראות נגעים. Since all four instances of מראות נגעים are cases of חיוב, this indicates that all four cases of יציאות השבת are also cases of חיוב.

The גמרא does not specify what חיוב is applicable in the cases of מראות נגעים. Although the ראשונים provide a few explanations, they all agree that the חיוב refers to a קרבן. Presumably, this is because the חיוב in all the other cases of the משנה refers to a קרבן.

(a) רש"י writes that one would be חייב a קרבן (עולה ויורד) if he were to walk into the המקדש (or eat) whilst afflicted by any of these four types of מראות נגעים. This explanation is rejected by מסכת שבועות, for it relegates the דין of מראות נגעים to the realm of ידיעות הטומאה, which is already discussed separately in the משנה.

(b) Instead, תוספות explains that the משנה means that one is חייב a קרבן טהרה to purify himself from his צרעת. The disadvantage with the שיטה of תוספות is that the חיוב refers to a קרבן טהרה, unlike the other חיובים of the משנה, which refer to a קרבן חטאת brought as an atonement.

³ See parentheses in the printed text of רש"י.

⁴ The פני יהושע continues to explain that this can also be inferred from our version of רש"י – see there for details.

⁵ I.e. שבועות, ידיעות הטומאה, יציאות השבת.

⁶ See ג' עמוד ב' ד"ה מה התם – שבועות in רש"י. This is also the explanation of רש"י in דף ד' עמוד א' ד"ה מראות.